

Alþingi
Atvinnuveganefnd
Austurstræti 8-10
Reykjavík

Sent rafrænt á nefndasvid@althingi.is

25. nóvember 2020.

Umsögn; frumvarp til laga um búvörulög og búnaðarlög (verðlagsnefnd búvara, undanþágur frá ákv. samkeppnislaga, verðjöfnunargjöld), 229. mál.

Atvinnuveganefnd Alþingis hefur óskað eftir umsögn frá Samtökum sveitarfélaga á Norðurlandi vestra (SSNV) um frumvarp til laga um búvörulög og búnaðarlög, 229. mál. Áður var veitt umsögn um málið í nóvember 2018. Ekki fæst séð að þær breytingar sem gerðar eru á frumvarpinu síðan það var lagt fram árið 2018 séu til bóta og því er umsögn SSNV að mestu samhljóða þeirri sem gerð var þá.

Helstu breytingar sem lagðar eu til í frumvarpinu virðast lúta að eftirfarandi þáttum:

1. Takmörkun á samstarfi afurðastöðva í mjólkuriðnaði.
2. Dregið verði úr vægi Bændasamtaka Íslands í lagaumgjörð íslensks landbúnaðar.
3. Gefinn ádráttur um að einstakir framleiðendur geti gert beina samninga við stjórnvöld, án aðkomu stéttarfélaga bænda.
4. Regluverk verði gert þannig úr garði að bændum sé gert kleift að vinna og markaðssetja afurðir sínar sjálfir.

Hvað varðar fyrsta liðinn er hvergi sýnt fram á í greinargerð með frumvarpinu hvernig takmörkun á samstarfi afurðastöðva í mjólkuriðnaði á að verða til hagsbóta annars vegar bændum og hins vegar neytendum. Þvert á móti hafa víða verið færð rök fyrir því að þetta samstarf verði einmitt til þess að ná fram hagræðingu í rekstri afurðastöðvanna, sem skilar sér beint í lægra verðlagi til neytenda. Mjólkursamsalan er enda ekki hagnaðardrifið fyrirtæki og lýtur ströngum kröfum þar að lútandi. Jafnframt má í frumvarpsdrögum, með tillögu að niðurfellingu 4. gr. núverandi laga í heild sinni, skilja að verið sé að gera mjólkurkvóta óvirkan sem er í fullu ósamræmi við það sem kúabændur hafa ákveðið á sínum fundum og í kosningum hingað til.

Eftir að búnaðargjald var felld niður og aðild að Bændasamtökum Íslands í framhaldinu gerð valfrjálst, er hæpið að fyrrnefnd samtök séu svo afdráttarlaust nefnd sem samningsaðili við ríkið. Hins vegar verður að líta á það að samningsstaða bænda er sterkari eftir því sem fleiri eru í sama hagsmunafélagi, og þarfnast liður 2 þar með nánari athugunar áður en ríkið fer markvisst og að fyrra bragði að draga úr vægi Bændasamtakanna í lagaumgjörð landbúnaðar.

Hvað það varðar að einstakir framleiðendur geti samkvæmt frumvarpsdrögum gert sérsamninga við yfirvöld varðandi stuðning og samninga verður það að teljast sérstök tillaga svo ekki sé meira sagt og býður hreinlega upp á samsæriskenningar og orðróm um klíkuskap og spillingu, alltaf hlýtur að vera betra að félagasamtök geri slíka samninga fyrir hagsmuni heildarinnar.

Liður 4 gengur út á að bændum verði gert auðveldara að framleiða fullunna vöru úr eigin hráefni. Varðandi þennan lið skal bent á að öllum bændum er í dag frjálst að framleiða heimaunna vöru, hafi þeir til þess tilskilin leyfi frá Matvælastofnun og viðkomandi

Heilbrigðiseftirliti. Því verður ekki séð að fyrirhugaðar breytingar hafi nokkur áhrif á möguleika bænda til sölu á vörum beint frá býli. Stjórn SSNV vill benda á í þessu samhengi að full þörf er á endurskoðun þess regluverks sem nær yfir leyfisveitingar og eftirlit með framleiðslu og sölu beint frá býli þó þau lög sem hér eru til umfjöllunar nái ekki yfir það svið.

Jafnframt er gerð athugasemd við breytingar á 7. og 9. grein búvörulaga nr. 99/1993 þar sem lagt er til að í stað framkvæmdanefndar búvörusamninga verði ráðherra gerður einvaldur um ákvarðanir sem lúta að verðlagningu. Slíkt verður, á tímum þar sem krafa er gerð um gagnsæi og samráð, að teljast óeðlilegt.

Þegar litið er á breytingatillögur í heild sinni er erfitt að sjá hvernig þær eiga að bæta hag annars vegar neytenda og hins vegar bænda, og virðast þær sem heild frekar sniðnar að hagsmunum innflytjenda landbúnaðarvara.

Landbúnaður er undirstöðuatvinnugrein á Norðurlandi vestra og kjölfesta byggðar, ekki bara í dreifbýli heldur einnig í þéttbýliskjörnum á svæðinu. Með frumvarpinu er vegið að greininni með illa ígrunduðum hætti sem mun hafa alvarlegar afleiðingar fyrir byggð og búsetuskilyrði í landshlutanum nái frumvarpið fram að ganga.

Leggjast Samtök sveitarfélaga á Norðurlandi vestra því alfarið gegn því að frumvarpið fái framgöngu og mælast til þess að það verði fellt í heild sinni.

Að lokum áskilur SSNV sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum málsins.

F. h. Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra,

Unnur Valborg Hilmarsdóttir,
framkvæmdastjóri